Humanist

15 oktober 1980
35e jaargang nr. 16

Tweewekelijkse uitgave
van het
Humanistisch Verbond

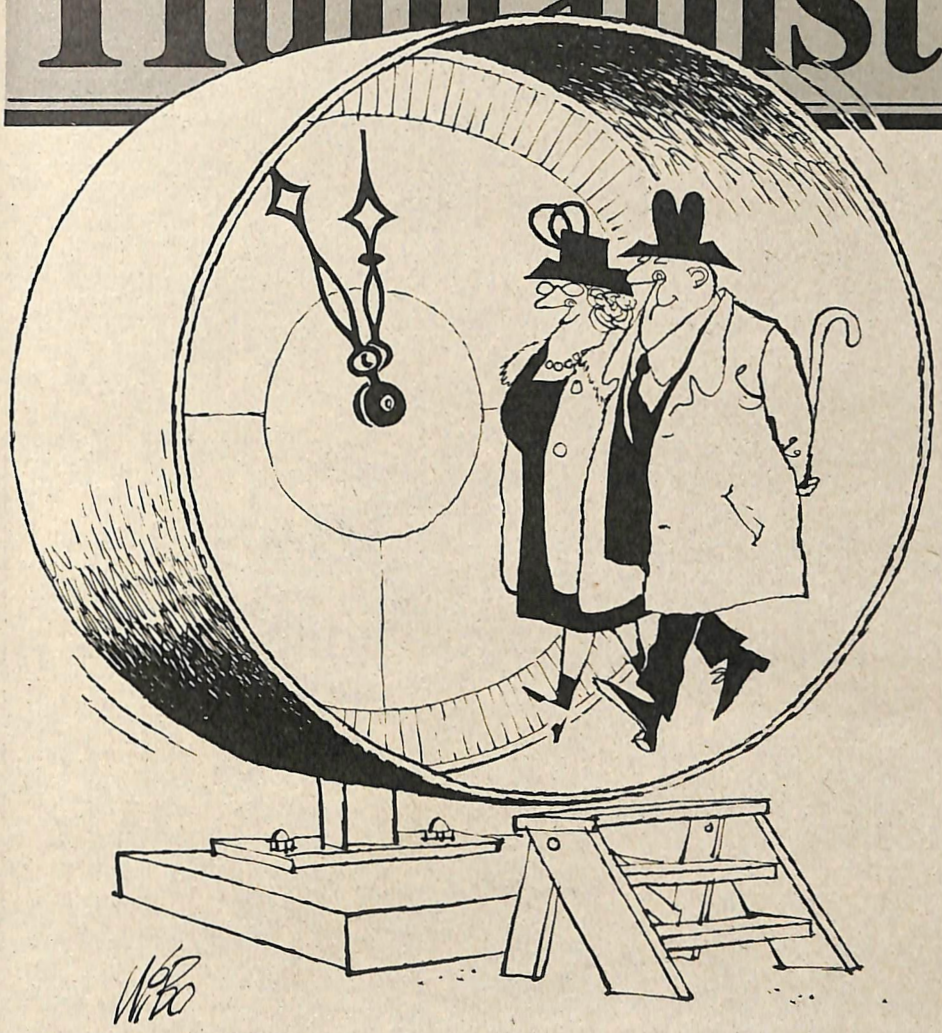

Humanitas heeft onlangs een (met cartoons van Wim Boost geïllustreerde) gespreksmap voor ouderen uitgebracht onder de titel „In de loop van je leven". Deze map gaat in op de rol van verleden, heden en toekomst bij het ouder worden. Meer hierover, en over nog twee andere boeken over het ouder worden en het ouder zijn kunt u lezen op pagina vier.

Ook positieve ontwikkelingen

IHEU SIGNALEERT TOENAME ANTI-HUMANISME IN WERELD

Het hoofdbestuur van de internationale humanistische unie (IHEU) heeft in haar oktobervergadering besloten in 1981 een dialoog te organiseren met marxistische humanisten, in 1982 haar vierjaarlijks kongres te wijden aan de bestrijding van het opkomend anti-humanisme, en in 1983 een internationale humanistische vredeskonferentie te houden waar met name onze houding tegenover de kernbewapening aan de orde zal komen.

Vertegenwoordigers van humanistische organisaties uit onder andere de Verenigde Staten, Engeland, Duitsland, Frankrijk en Nederland spraken hun bezorgdheid uit over het groeiend anti-humanisme zoals dat tot uitdrukking komt in de islamitische wereld, onder fundamentalistische christenen, in sektarische groepen en in het weer opkomend fascisme. Ook de pogingen de scheiding tussen kerk en staat te doorbreken vragen om humanistisch tegenspel. Gelukkig zijn in een aantal landen jonge humanisten aktief geworden om de fakkel van het vrije denken over te nemen van de oudere generatie. Het humanistisch vormingsonderwijs voor jongeren mag zich verheugen in een stijgende belangstelling. De engelstalige humanistische uitgeverij Prometheus Press neemt in betekenis toe (Jaap van Praag's Grondslagen van Humanisme zal daar binnenkort in Engelse vertaling verschijnen). Er wordt gewerkt aan een versterking van de internationale humanistische publiciteit, en naast onze vertegenwoordigingen bij de Verenigde Naties, de Unesco en de Raad van Europa zal er ook een vertegenwoordiging komen bij het Europese Parlement. Er wordt verder gewerkt aan de installering van een internationale humanistische ombudsman, en aan een herziening van de internationale beginselverklaring.

Anti-humanisme

De anti-humanistische televisie-uitzendingen van de Evangelische Omroep blijken niet op zichzelf te staan. Ook in andere landen (met name de Verenigde Staten) wordt de humanistische beweging aangevallen. Zoals bekend komt het in veel staten voor dat humanisten uit het onderwijs geweerd worden. Daarom zal het IHEU-kongres in 1982 in Hannover als thema krijgen „de overwinning van anti-humanistische tendensen". De nadruk zal daarbij liggen op het positieve alternatief dat het humanisme biedt voor doemdenken, nihilisme en dogmatisme. Het is van groot belang dat de jongste generatie opgroeit met een perspektief op een menswaardiger wereld. Er ligt voor de humanistische beweging een belangrijke taak de mensenrechten te verdedigen tegen onverdraagzaamheid en gewelddadige onderdrukking.

De ervaring leert dat onze internationale ontmoetingen zeer stimulerend werken op elkaars motivatie. In het ene land worden ervaringen opgedaan die ook voor andere van belang kunnen zijn. Zo heeft men in België goede ervaringen opgedaan met grote manifestaties waaraan alle niet-konfessionele organisaties meewerken. In Noorwegen door goed verzorgde publiciteit een verdubbeling van het ledental. In Zwitserland waren universitaire diskussiebijeenkomsten een groot sukses. In Frankrijk wordt veel gedaan aan permanente edukatie. In Engeland en Amerika staan de humanistische bladen op hoog nivo. In België is men er goed in geslaagd de ouders te bereiken van kinderen die humanistisch vormingsonderwijs volgen.

Nieuwe beginselverklaring

De grondslag van de IHEU wordt gevormd door de zogenaamde Amsterdam Declaration van 1952. Die beginselverklaring is nog steeds een goede uiteenzetting van onze opvattingen. Toch is het goed van tijd tot tijd eens stil te staan bij de eigen uitgangspunten om mogelijke verstarring te voorkomen. Uiteindelijk verzet het humanisme zich tegen dogmatisme. Zo wordt vandaag de dag meer de nadruk gelegd op een juist evenwicht tussen verstand en gevoel, op een verantwoordelijker gebruik van wetenschap en techniek, op een voorzichtiger omgaan met de natuur, en op het ondersteunen van emancipatiebewegingen.

Iedereen die inhoudelijk en organisatorisch een bijdrage wil leveren aan de versterking van het internationale humanisme is van harte welkom en weet de weg (postbus 114, Utrecht). De IHEU voorkomt dat we blijven steken in onze nationale problemen en biedt een kader voor aktiviteiten gericht op een menswaardiger wereld. Samen zijn we sterker in een tijd waarin dat weer heel erg nodig is.

Rob Tielman

GEMEENSCHAPPEN

Bijeenkomsten in de gemeenschappen

Uit de aankondigingen en krantjes, die wij ontvangen, zien we dat er in de gemeenschappen weer verschillende aktiviteiten worden georganiseerd. Hierbij een lijstje van onderwerpen, die in de komende weken aan de orde worden gesteld in een bijeenkomst met een inleider: Op 26 oktober staat in Bussum het onderwerp *„Humanisme en criminaliteit"* op de agenda. Op 9 november gaat Haarlem praten over *„Humor"*. Op 28 oktober gaat Amstelveen zich bezig houden met *„Perspektieven voor een leefbare toekomst"*. En op 21 oktober is er in Leiden een diskussie over *„Mens en energie"*. In Dordrecht is op 9 november een bijeenkomst over *„De opmars van de Islam"*. Op dezelfde dag gaat Eindhoven zich bezinnen over *„Agressie en geweld"*. Op 2 november gaan de leden in Hoogeveen praten over *„Humanisme in welzijnsinstellingen"*, en op 24 oktober staat in Gorinchem het onderwerp *„Nonverbale kommunikatie"* op het programma.

Nieuw bestuur in Amsterdam

Voor de gemeenschap Amsterdam is een nieuwe ploeg mensen gevonden, die bereid is de taak van bestuur van de gemeenschap op zich te nemen. Op 29 oktober wordt de buitengewone algemene ledenvergadering gehouden, waar het nieuwe bestuur officieel zal worden gekozen.

Humanisme en poëzie

Wat heeft dat met elkaar te maken? Dat weten wij niet. We vermoeden wel dat er een samenhang is, dat er humanisten zijn die de pen hanteren om te rijmen, te dichten of verzen maken. Voor hen organiseren wij op 7 november een avond rond het thema humanisme en poëzie. U kunt dan zowel uw literair verantwoorde teksten als uw kreupel rijm zelf voordragen. Ook publiek is van harte welkom. Inlichtingen en opgave bij Hildegard Wassenaar, tel. 030-318145 toestel 32. Plaats: Jongeren HV-café, werfkelder onder Nieuwe Gracht 28 in Utrecht. Het café is vanaf vier uur open, de poëzie-avond begint om acht uur.

Humanist

Eindredakteur: Hes van Huizen

Humanist is een uitgave van het Humanistisch Verbond Oudegracht 152, Utrecht Redaktieadres: Postbus 114, 3500 AC Utrecht Telefoon: 030 - 318145. Abonnementsprijs voor niet-leden ƒ 20,– per jaar t.n.v. Humanistische Pers postgiro 58, Utrecht.

Gedrukt op kringlooppapier bij Brouwer Offset bv, Utrecht.

H-B TEAM VERSTERKT MET VIJF NIEUWE LEDEN

Sinds kort is het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond uitgebreid met vijf nieuwe leden. Een noodzakelijk gebleken versterking die – zoals hieronder blijkt – vooral is gezocht in de financiële en bestuurlijke sfeer.

Henk Engelsman (34)

Krediet-adviseur bij de Nederlandse Middenstands Bank, en zal zich als hoofdbestuurslid ook konsentreren op financiële zaken als onroerend goed en beleggingen. Henk Engelsman vervulde nog geen funkties in het Verbond, maar heeft ruime bestuurlijke ervaring opgedaan als penningmeester en later voorzitter van een woningbouwvereniging.

Max van Engers (64)

Was laatstelijk adjunkt-direkteur van het GAK in Leiden, daarvoor Hengelo. In deze laatste stad was hij gemeenteraadslid en in Leiden voorzitter van de HV-gemeenschap. Heeft gebruik gemaakt van de zogenaamde VUT-regeling en daardoor beschikt Max van Engers over veel tijd om zich bezig te gaan houden met de werkgeversstichting HSGV, de HSHB, de VARA, Steunfonds en Protecta.

Bas van Eyndhoven (43)

In het dagelijks leven plaatsvervangend direkteur-generaal voor het basisonderwijs bij het ministerie van O & W. Wil zich als hoofdbestuurslid van het HV nou eens niet met dat onderwijs bezighouden, maar zich meer richten op de gezondheidszorgsektor en het wetenschappelijk werk. Niet dat hij zich daarop wil laten vastpinnen: eerst nog even rondneuzen in de zeer uitgebreide portefeuille van het hoofdbestuur die maar liefst 84 werktereinen bevat.

Jan Schnerr (33)

Ook werkzaam op een ministerie, en wel van volksgezondheid en milieuzaken. Daarnaast is hij momenteel nog penningmeester en vicevoorzitter van de Algemene Haagse Stichting voor Verpleeginrichtingen en Verzorgingstehuizen. Maar hij zal geleidelijk de bakens verzetten en zijn energie wijden aan HV-zaken.
Hij denkt dan met name in de richting van de geestelijke verzorging en de verbondsorganisatie. We zullen nog horen wat precies zijn pakkie-an wordt.

Henk Vullings (48)

Bedrijfsekonoom en werkzaam bij het Organisatie-Adviesburo van de Hoogovens. Heeft reeds in vele plaatselijke groeperingen bestuurlijke ervaring opgedaan. Zijn eerste ervaring met een hoofdbestuursvergadering: verbazing dat het mogelijk blijkt in zo'n groot gezelschap toch diskussies van hoog nivo te voeren. Henk Vullings is inmiddels benoemd tot penningmeester van de Stichting Humanistische Militaire Tehuizen en heeft belangstelling voor het Steunfonds, de werkgeversstichting HSGV en ABAL.

Hes van Huizen

HUMANISME EN MODERN CHRISTENDOM

De dialoog tussen humanisten en christenen wordt vaak verstoord door een wederzijds vertekend beeld van elkaars levensovertuiging. Bij humanisten overheerst vaak het beeld van christenen als dogmatisch denkende mensen, een beeld dat steeds opnieuw wordt gebruikt en dat stamt uit de tijd van het opkomen van vrijdenkers. Sindsdien, en met name na de tweede wereldoorlog, heeft het christendom zich echter sterk ontwikkeld. Wie nu met christenen in debat gaat, uitgaande van dit beeld, zal vaak verbazing en irritatie ontmoeten. Er is een ander soort christendom ontstaan, wereldser gericht, en humanisten zouden zich daarvan goed rekenschap moeten geven.

Ik heb van dit christendom niet een uitgebreide studie gemaakt, maar kan het uit eigen beleving beschrijven, omdat ik er een tiental jaren in heb verkeerd en nog enkele jaren geleden aktiviteiten in deze kring ontplooide. Wie zich wil dokumenteren zou moeten beginnen bij Dietrich Bonhoeffer, een door de Nazi's in 1945 omgebrachte predikant, en zijn boek Verzet en Overgave. Na Bonhoeffer volgt een hele reeks auteurs, o.a. Paul Tillich, Harvey Cox, John Robinson, Dorothee Sölle. Als nieuwste loten aan deze stam van wereldse theologie kunnen de feministische theologie en de theologie van de revolutie gelden. Dit moderne christendom valt het meest aan te treffen onder aktieve kerkeleden, de maatschappelijk geëngageerden. Daarnaast blijft de meer traditionele orthodoxie onder het kerkvolk van belang.
Voor de moderne christenen zijn de oude geloofswaarheden niet meer van belang. Het leven na de dood speelt geen rol meer; zo het al bestaat, dan motiveert het niet meer de christelijke levenswijze. De vraag of God bestaat is niet meer doorslaggevend voor het handhaven van de moraal; zijn alziend oog wordt niet meer ervaren. De vragen die vroeger de geloofsgemeenschap verdeelden zijn nu voor velen onbelangrijk geworden: of het graf werkelijk leeg was, of de mensheid werkelijk is verlost door Jezus' dood, laat staan de vraag of de slang heeft gesproken en het probleem of de geboorte werkelijk maagdelijk was.

Appèl

Wat moderne christenen als christelijk ervaren, laat zich eigenlijk terugbrengen tot dit éne: het appèl dat zij ervaren van Jezus Christus. Appèl tot wat? Dat verschilt van gelovige tot gelovige. Appèl in elk geval tot solidariteit en verantwoordelijkheid tot elkaar; vaak ook een appèl om geen genoegen te nemen met het bestaande aardse, en met name met de bestaande machtsverhoudingen, maar die kritisch te bezien, als „slechts" aards, en om te vormen naar goddelijk („christelijk") voorbeeld. Ook in deze vorm komt het appèl voor: in de bevestiging, dat de *zin* van het bestaan uiteindelijk alleen gegarandeerd is door dit goddelijk appèl; zonder God (niet zozeer zijn bestaan, als wel zijn oproep aan de mens) zou het leven op aarde geheel aan zichzelf zijn overgelaten, zonder hoop op het goede, zonder kennis van de mogelijkheid, het àl te menselijke te boven te komen.

Inspiratiebron

Vaak blijft de *ervaring* van God als bestaande kracht bij dit geloof achterwege. Waar het om gaat is immers inzicht in, of ervaring van het appèl. Voldoende is, dat Jezus als *inspiratiebron* van ongekende omvang wordt erkend, als brandpunt van zingeving aan de geschiedenis. Vroeger heette de zo opgevatte geschiedenis „heilsgeschiedenis", en al wordt de term weinig meer gebruikt, hij duidt aan wat voor het moderne christendom centraal staat: dat door de inspiratie van Jezus de menselijke beperkingen kunnen worden overwonnen. De letters g-o-d zijn in dit verband soms niet maar dan een taalteken, gebruikt om de band met de traditie te erkennen, maar niet meer de aanduiding van een reëel bestaande macht.
Gaat dit gesekulariseerde christendom nu over in humanisme of niet? Soms lijkt het erop, ook het humanisme is veelvormig. Ook humanisten blijven niet staan bij wat hier en nu is gegeven, maar meten het bestaande evenzeer af aan maatstaven die menselijke beperkingen te boven gaan. Toch verschilt het humanisme hierin van dit moderne christendom, dat het bevestigt dat de mens *in zichzelf* al de mogelijkheid heeft, het al te menselijke te overwinnen; dat hij zelf al in staat en „geroepen" is tot solidariteit, uit plicht tegenover zichzelf en de ander. Maar blijft dat niet een louter innerlijk verschil, een verschil in woorden desnoods, waaruit geen enkel verschil in antwoorden op praktische levensvragen zal ontstaan?

Verschil

Toch is er verschil, haast meer in sfeer dan in inhoud. Wanneer we de verschillen zwaar aanzetten, dan valt op dat bij christenen meer wordt uitgegaan van *onvrede* met het aardse, bij het humanisme meer van de *verbeterbaarheid* daarvan. Het christendom maakt daarbij de indruk strijdlustiger te zijn, romantischer zo men wil („ik ben niet gekomen om de vrede te brengen met het zwaard", „vele eersten zullen de laatsten zijn" e.d.); het is gericht op het *fundamentele* tekortschieten en het *radikale* doorbreken van het bestaande door het goddelijk appèl.
Het moderne christendom is dan ook geen verder uitgerekte vrijzinnigheid. Integendeel, het is een moderne orthodoxie, waarin opnieuw een „andere" werkelijkheid tegenover de bestaande wordt geplaatst, zij het dat die „andere" werkelijkheid nu ook in deze wereld wordt gezocht, in „horizontale" in plaats van in „vertikale" richting. Als orthodoxie gaat het terug op Kierkegaard, maar het heeft zonder twijfel ook zijn wortels in de vroege christengemeenten van het Romeinse keizerrijk.
Humanisten is zo'n fundamenteel onderscheid tussen „deze" werkelijkheid en een „andere" vreemd. Het humanisme zouden we in dit opzicht gematigder kunnen noemen, milder tegenover het menselijk tekort. Temidden van de kritiek op het beperkt-menselijke aanvaardt de humanist dat toch als menselijk. De kracht die de mens boven zijn tekorten uittilt, komt naar humanistisch inzicht uit het menselijk gemodder voort, terwijl de kracht voor de christen een „radicale" doorbreking vormt van de bestaande patronen, die het menselijke tot zijn (bescheiden) proporties terugbrengt.
Kent het humanisme die bescheidenheid niet? Jawel, het humanistisch oog kan evenzeer gescherpt zijn voor de menselijke onvolmaaktheid. Maar wezenlijk humanistisch is de aanvaarding daarvan – en uiteindelijk de aanvaarding van de eigen beperktheid – als basis voor de menselijke zingeving. In laatste instantie ligt aan het moderne christendom de *onvrede met de mens* ten grondslag, aan het humanisme de *aanvaarding van de mens met al zijn beperkingen*.
Ondanks deze verschillen in uitgangspunt ligt een enorm veld open voor samenwerking tussen maatschappelijk gerichte humanisten en christenen: beide voelen zich geroepen vanuit hun levensovertuiging, de situatie van de mens te verbeteren en iets te doen aan de uitzichtloosheid die het huidige menselijk bestaan beheerst. Dat veld is nog nauwelijks onderzocht, laat staan benut.
Het christendom kent zijn steen des aanstoots: de zingeving van het leven door God is irrationeel, slechts te aanvaarden en te doorleven; maar zo ook het humanisme. De zin van het bestaan is bij beide overtuigingen precair. Kan God zin geven aan het menselijke bestaan? Kan de mens het zelf?

Erik van der Hoeven

Kijk op leven

C. H. Schonk, „Humanisme, ook uw kijk op het leven?"
Een beschrijving in eenvoudige, heldere taal van de principes van het humanisme en de humanistische kijk op het leven. Prijs *f* 9,00.
Te koop bij de boekhandel of anders te bestellen via de boekhandel: bij DVG, postbus 1087, Rotterdam.

STANDPUNTBEPALING VAN HUMANISTISCH VERBOND OVER KERNBEWAPENING VERKRIJGBAAR

Zoals u in de vorige „Humanist" (1 oktober, nr. 15) uitgebreid heeft kunnen lezen, heeft de Verbondsraad op 13 september de definitieve verklaring over geweld en (kern) bewapening aangenomen. Deze verklaring is nu voor geïnteresseerden op aanvraag verkrijgbaar. Een telefoontje naar het centraal buro is genoeg: 030 - 318145. Of anders een kaartje naar Postbus 114, 3500 AC Utrecht.

NIEUW VERSCHENEN BOEKEN OVER OUDERE MENSEN

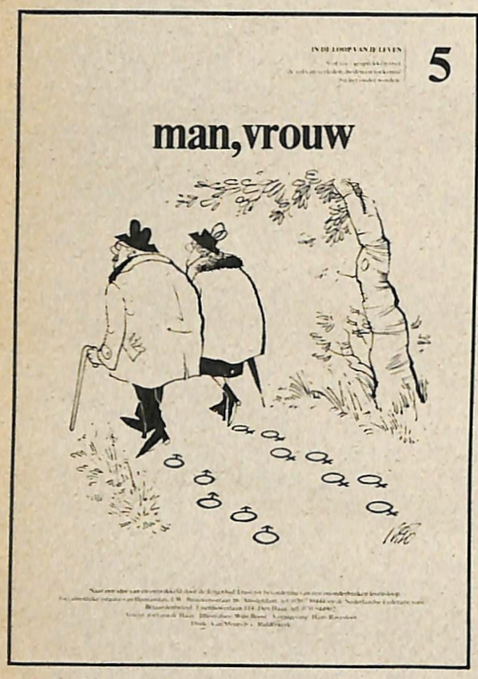

IN DE LOOP VAN JE LEVEN

Binnen Humanitas funktioneert een speciale werkgroep, de Jong Oud Trust, die reeds eerder een gespreksmap uitbracht onder de titel ,,Iedere tijd is leeftijd''. Daarvan zijn 22.000 ex. gedrukt en in vervolg op dat sukses brengt nu Humanitas in samenwerking met de Nederlandse Federatie voor Bejaardenbeleid de tweede JOT gespreksmap ,,In de loop van je leven'' uit. Ook deze map is bestemd voor praatgroepen van ouderen en bevat stof voor gesprekken over ,,hoe men in de loop van zijn leven uitgroeit tot degeen, die men op latere leeftijd is en het belang daarvan in heden en toekomst.''

Allemaal kennen we in de loop van ons leven momenten van bezinning, waarop we ons afvragen, hoe we er eigenlijk voorstaan, wat we gedaan hebben met de ons gegeven talenten, met de kansen die er waren. Naarmate men ouder wordt, worden die momenten van bezinning talrijker. De tijd verstrijkt en de toekomst wordt immers steeds kleiner. Er ligt meer geschiedenis achter ons dan voor ons. En we kunnen niet achteruit, alleen vooruit.

Soms groeit dan twijfel over ons eigen bestaan. Hebben we er werkelijk iets van gemaakt, hebben we niet te veel voorbij laten gaan, doen we eigenlijk nog wel mee? En ten slotte komt de vraag ook op: of ons leven eigenlijk nog wel iets voorstelt. Hoe zijn we toch geworden tot wat we nu zijn? Wat en wie zijn we in feite? Allemaal vragen rond de betekenis van ons leven. Deze wezenlijke vragen kunnen ons zo in hun ban houden, dat we soms van schrik vergeten verder te gaan.

Naarmate we ouder worden, houden deze vragen ons meer bezig; niet alleen omdat de tijd verstrijkt, maar vooral ook omdat we langzaam aan uit onze maatschappelijke rollen worden teruggedrongen. In zo'n situatie groeit gemakkelijk de twijfel aan onszelf en aan onze mogelijkheden.

Deze gespreksmappen kunnen bij deze ontwikkeling van grote betekenis zijn. De map ,,In de loop van je leven'' gaat in op de rol van verleden, heden en toekomst bij het ouder worden. In tien afleveringen van elk zeven, van diskussievragen voorziene, leesteksten wordt ons bestaan in zijn vele schakeringen onder een vergrootglas gelegd. Ter sprake komen gebeurtenissen, omstandigheden, normen en waarden die in hun algemeenheid ons leven hebben ingekleurd. Die van belang zijn in het nu en in de toekomst.

,,In de loop van je leven'' brengt het verleden in verband met de persoon die men als oudere geworden is en in verband met de toekomst, die men als oudere heeft.

De gespreksmap kan ook dienen als handreiking bij het op gang brengen van gespreksgroepen van ouderen.

,,In de loop van je leven'' is te bestellen bij het Centraal bureau van Humanitas, J. W. Brouwerstraat 16 te Amsterdam, telefoon 020 - 739444. De prijs bedraagt f 7,50 eksklusief verzendkosten. U kunt daar ook terecht voor bestellingen van de gespreksmap ,,Iedere tijd is leeftijd'' (prijs f 4,– ekskl. verzendk.) en het Werkboek gespreksleiding (prijs f 5,– ekskl. verzendk.).

Michael Kerkhof

OMGAAN MET OUDE MENSEN

Het beeld dat wij hebben over ,,de bejaarden'' speelt een rol bij de omgang met oude mensen. Bij een groot aantal mensen houdt dit beeld in: versleten, vereenzaamd, verward en vergeetachtig, zo al niet dement.

In de publikatie ,,Gerontologische problemen; een inleiding'' wijst dr. J. Schouten op de gevaren die deze manier van benaderen met zich meebrengt. Lichamelijke stoornissen worden vaak afgedaan met het gezegde ,,dat hoort bij de ouderdom'' en ,,je moet ermee leren leven''. Dit betekent dat kwalen niet nader onderzocht worden en niet behandeld. Toch zijn het vaak ,,gewone'' ziektes waarvoor wel degelijk een behandeling bestaat. Wat het bij oude mensen dikwijls ingewikkeld maakt, is het feit dat zij in geval van ziekte meestal lijden aan verschillende ziektes tegelijk. Op de leeftijd van 60 jaar is het gemiddeld aantal afwijkingen vier, op 90-jarige leeftijd is dit opgelopen tot zes. In zulke gevallen is nauwkeurig onderzoek noodzakelijk.

Juist bij oudere mensen is er een nauw verband tussen lichamelijke en psychische stoornissen. Een voorbeeld hiervan is te vinden in de verwardheid die soms voorkomt op hoge leeftijd. Vaak wordt deze beschouwd als het begin van seniliteit. Maar men moet niet vergeten dat verwardheid een aanwijzing kan zijn van een nog onbekende lichamelijke stoornis. In deze inleiding over de problemen van de ouderdom worden de medische aspekten behandeld door dr. J. Schouten.

In het deel over de sociale aspekten, van de hand van dr. D. J. B. Ringoir, wordt voornamelijk een overzicht gegeven van de georganiseerde vormen van bejaardenzorg. Om er enkele te noemen: de verschillende soorten tehuizen, de opnamenormen, wettelijke regelingen, financiële konsekwenties hiervan, de opleidingsmogelijkheden in de bejaardenverzorging. Drs. J. Beerthuizen schetst de psychologische aspekten van de ouderdom.

Schouten, J. (red.). Gerontologische problemen; een inleiding. Alphen aan den Rijn, Samsom, 1980. 174 blz. Sociale en culturele reeks. Prijs f 26,50.

OUDE MENSEN EN HUN OMGEVING

,,Oude mensen en hun omgeving'' is het verslag van een onderzoek naar de relaties van oude mensen. De schrijver, C. P. M. Knipscheer, verdeelt de relaties in verschillende kategorieën: met kinderen, met andere familieleden, met kennissen/leeftijdgenoten, met buren. De sociale kontakten met vrienden liggen in de sfeer van de vrijetijdsbesteding, de relaties met kinderen en familieleden liggen in het affektieve vlak. De waarde die de ondervraagden hechten aan de verschillende relaties komen niet overeen met de frequenties van de kontakten. Misschien stellen de ouderen de relatie met hun kinderen wel gunstiger voor dan hij werkelijk is vanwege de grote betrokkenheid met hun kinderen. Tegen de verwachting in hangt het gevoel van welbevinden niet in hoofdzaak af van de ouder-kindrelatie. De sociale kontakten met leeftijdgenoten zijn minstens even belangrijk. Het onderzoek heeft voornamelijk kwantitatieve gegevens in kaart gebracht.

Knipscheer, C. P. M. Oude mensen en hun sociale omgeving. Den Haag, Vuga, 1980. 211 blz. Prijs f 28,–.

Overpeinzingen van een vergrijsd humanist IV

De vraag is nu, of een ombuiging van de mentaliteit, als door mij wenselijk, ja zelfs noodzakelijk geacht, een redelijke kans van slagen heeft. Worden daarvoor aan de menselijke natuur, zoals deze nu eenmaal is, niet te hoge eisen gesteld?

Ik zie het niet al te somber en vind daarvoor steun bij de maatschappijbeschouwing, aangeduid als het **historisch materialisme,** voor mij nog altijd de kern van de Marxistische theorie. In het kort komt het hierop neer. Veranderingen in het maatschappelijk bestel vinden hun eerste aanzet in de ekonomische sektor. Door verschillende oorzaken voltrekt zich een wijziging in de ekonomische verhoudingen. Het sociale en kulturele patroon past zich daarbij aan, zij het met enige vertraging. Om de termen van Marx te gebruiken, het begint met de ekonomische onderbouw en de ideologische bovenbouw past zich aan.
Er is op dit leerstuk veel kritiek geoefend. Voornaamste bezwaar was, dat een wijziging in de ekonomische verhoudingen niet tot stand kan komen, zonder dat de menselijke geest daarvoor de voorwaarden heeft geschapen, zodat toch daarin de oorsprong van de veranderingen moet worden gezocht.

De rol van de traditie

Ik meen, dat men de moeilijkheden kan oplossen door meer aandacht te schenken aan de rol, welke de **traditie** in het maatschappelijk leven vervult. Het merkwaardige is n.l., dat de remmende invloed van de traditie zich niet op alle gebieden van het maatschappelijk leven in even sterke mate doet gelden. In de exakte wetenschappen (wiskunde, natuur- en scheikunde) veel minder dan in levensbeschouwingen en daarop berustende normen. De exakte wetenschappen vormen de basis voor de ontwikkeling van de technologie en tegenwoordig ook voor de organisatie van de ondernemingen. Daardoor worden de voorwaarden geschapen voor nieuwe produktiemethoden en nieuwe organisatievormen. Ondernemende lieden grijpen de geboden kansen. Dit leidt tot een wijziging in de ekonomische verhoudingen. Gevolg daarvan is weer, dat een spanning ontstaat tussen dit nieuwe ekonomische bestel en het bestaande sociaal-kulturele patroon.
Marx heeft deze maatschappijbeschouwing gesteld in het teken van klassenstrijden. De feodale klasse van de middeleeuwen (adel en geestelijkheid) moest wijken voor de nieuw opgekomen ondernemersklasse (de bourgeoisie). Deze werd op haar beurt gekonfronteerd met de arbeidersklasse en zal op den duur de leiding in de maatschappij aan haar moeten afstaan.
De werkelijke ontwikkeling was evenwel niet in overeenstemming met wat Marx voorzag. Het liep niet uit op twee scherp van elkaar gescheiden klassen (een kleine groep van kapitaalbezitters tegenover een verpauperd proletariaat). De tegenwoordige maatschappij biedt een veel meer gekompliceerd beeld.

Toynbee

Het lijkt mij daarom nodig de theorie aan te passen aan de werkelijke ontwikkeling. Dit is m.i. mogelijk door haar in verband te brengen met een andere theorie, die van Toynbee. Deze gaat ervan uit, dat elke beschaving komt bloot te staan aan een uitdaging (challenge). Wordt daarop niet het juiste antwoord (response) gegeven, dan ontstaan ernstige spanningen, die zelfs tot ondergang kunnen leiden.
Uit beide theorieën in onderling verband zou ik nu de volgende stelling willen afleiden. Wijziging in de ekonomische verhoudingen binnen een bepaalde samenleving stelt deze voor een uitdaging, waarop zij het juiste antwoord zal moeten geven.
Aan de hand hiervan kan in grove trekken een beeld worden geschetst van de maatschappelijke ontwikkeling in de westelijke wereld gedurende de laatste eeuwen.
De middeleeuwen werden gekenmerkt door een sterke gebondenheid: de stadsbevolking in de gilden en de stedelijke gemeenschap, de plattelandsbevolking in de feodale struktuur. De sterke uitbreiding van de handel, tot in het Verre Oosten, bracht het eerste verzet, dat van de kooplieden, die tot hoog aanzien kwamen en een nieuwe macht gingen vormen. Een deel van de winst belegden zij in werkplaatsen, die door het grote aantal arbeiders daarin werkzaam, de arbeidsdeling verder konden doorvoeren. Met als resultaat een daling van de arbeidskosten. Ook de huisarbeid speelde daarin een rol. Na de uitvinding van de stoommachine werd de weg vrij voor fabrieksmatige produktie.

Prof. J. in 't Veld

In deze vijfde aflevering van zijn overpeinzingen komt de heer In 't Veld tot de stelling dat wijziging in de ekonomische verhoudingen de samenleving voor een uitdaging stelt waarop deze het juiste antwoord zal moeten geven. Aan de hand hiervan schetst hij de maatschappelijke ontwikkelingen in de westerse wereld en trekt lijnen door naar de toekomst.

Vrijheid als ideaal

De nieuwe klasse van kooplieden, bankiers en industriële ondernemers voelde zich bekneld in de oude banden, voelde de behoefte aan ruimere markten en eiste meer vrijheid. Aanvankelijk trachtten de monarchieën de ontwikkeling nog in de hand te houden, maar zonder sukses. De Franse revolutie bracht een doorbraak, waarop wel weer een terugslag volgde, maar het eindresultaat was toch, dat de nieuw opgekomen kapitalistische klasse haar stempel ging drukken op het maatschappelijk leven. Voor deze was vrijheid het hoogste ideaal. Daardoor kwamen de gelijkheid en de broederschap, die deel uitmaakten van de leuze, welke tot de revolutie inspireerde, lelijk in het gedrang.
Er werd zelfs een filosofie ontwikkeld, die hierop neerkwam: laat ieder maar vrij zijn eigen belang na te jagen; daardoor wordt ook het belang van de gemeenschap het beste gediend. Tot in de krisisjaren '30 werd nog betoogd, dat men de oplossing van de moeilijkheden maar moest overlaten aan het vrije spel der maatschappelijke krachten.

Opkomst vakbeweging

Na de tweede wereldoorlog veranderde het beeld. De arbeiders hadden hun les geleerd. Het was tot hen doorgedrongen, dat zij om hun eigen belang te dienen een vuist moesten kunnen maken. Een sterke vakbeweging was daartoe nodig en zo zien wij deze als gelijkwaardige partner tegenover de ondernemers op het maatschappelijk toneel verschijnen.
In het begin gaf dit nog geen moeilijkheden. Van de gestadig groeiende welvaart kregen ook de arbeiders hun deel en zij waren daarmede tevreden. Maar in de loop der jaren '70 begon het mis te gaan. De groei stagneerde en kwam praktisch tot stilstand. Daarvoor waren verschillende oorzaken. De ontwikkelingslanden met hun lage lonen kwamen op als konkurrent. En ook de landen van het Oostblok gingen meetellen. Om hun konkurrentiepositie te behouden, waren de industrielanden aangewezen op een hoge arbeidsproduktiviteit, waarbij de gebruikmaking van energie een belangrijke rol speelde. Sterke verhoging van de olieprijzen maakte evenwel ook de energie duurder. Daarbij stelde de milieuverontreiniging ons voor steeds hogere kosten. Ten slotte lijkt het niet onwaarschijnlijk, dat wij staan voor een lange neergaande konjunktuurgolf. De oorlogsschade is meer dan ingehaald. Daarop volgt als regel, naar de ervaring heeft geleerd, een terugslag.
De werkgevers vragen nu loonmatiging en bezuiniging op de kollektieve sektor om hun konkurrentiepositie te versterken en door beter rendement geld vrij te krijgen voor nieuwe investeringen, hetgeen ten goede zal komen aan de werkgelegenheid.
De vakbeweging wil op dit laatste punt garanties en stelt de eis, dat winst moet worden omgezet in werk. Het geld wordt immers ook wel in andere landen belegd dan wel geïnvesteerd in arbeidsbesparende machines. Winst omzetten in werk blijft evenwel een loze kreet, als geen zekerheid bestaat, dat de nieuw te scheppen werkgelegenheid een redelijk perspektief biedt. En daarvoor is nodig, dat wij met het buitenland kunnen konkurreren.
De textiel- en de konfektie-industrie hebben het uit dit oogpunt bijzonder moeilijk. Ook de metaalindustrie en de scheepsbouw staan onder zware druk, niet alleen van de kant van Japan, maar evenzeer van landen als Taiwan, Zuid-Korea en Brazilië. Daarbij blijft het niet. Gewezen kan b.v. nog worden op de invoer van auto's en

VOORZITTER EN LEDEN VAN DE EMANCIPATIERAAD (VR/M)

Hoewel de parlementaire behandeling van het betreffende wetsontwerp nog niet is voltooid, worden gegadigden gezocht voor het voorzitterschap en het lidmaatschap van de Emancipatieraad.
De Emancipatieraad is een adviesorgaan op grond van artikel 87 van de Grondwet, dat tot taak zal krijgen de regering te adviseren over het emancipatiebeleid in het algemeen en over de samenhang van voorzieningen en maatregelen van emancipatiebeleid in het bijzonder.
Onder emancipatiebeleid wordt verstaan het beleid van de overheid met betrekking tot de emancipatie van vrouwen, daarbij mede betrokken de gevolgen daarvan voor de positie van mannen en voor de samenleving als geheel.

EMANCIPATIERAAD VOLGT EMANCIPATIE KOMMISSIE OP

De Raad zal in de plaats treden van de Nationale Advieskommissie Emancipatie (Emancipatie Kommissie), die op 14 december 1974 door de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk voor de duur van 5 jaar werd ingesteld en wier zittingstermijn in december 1979 werd verlengd tot aan de inwerkingtreding van de Wet op de Emancipatieraad.
De Emancipatieraad zal bestaan uit 7 tot 13 leden, waaronder de voorzitter. De Raad wordt voorzien van een buro (in 1980 bestaande uit 8 personeelsplaatsen), dat in 4 jaar tot een omvang van 20 personeelsplaatsen zal kunnen uitgroeien.
De Raad zal gevraagd en ongevraagd adviezen uitbrengen over voornemens op het terrein van het emancipatiebeleid. De Raad zal zich daarbij op uiteenlopende terreinen bewegen, zoals wetgeving, onderwijs, arbeidsmarkt- en inkomensbeleid, sociale dienstverlening enz.

WIE KAN LID WORDEN VAN DE EMANCIPATIERAAD

Voor de benoeming tot lid van de Raad komen in aanmerking personen die kennis en inzicht hebben met betrekking tot de emancipatie van vrouwen en de daarmee samenhangende maatschappelijke problemen, hetzij in het algemeen, hetzij op een bepaald gebied en van wie mede op grond van hun werkzaamheden op het terrein van de emancipatie of hun betrokkenheid daarbij danwel uit anderen hoofde voor de advisering over het emancipatiebeleid van de regering een goede inbreng kan worden verwacht.
Van de voorzitter van de Raad wordt naast ruime kennis en bij voorkeur ervaring met betrekking tot de emancipatieproblematiek bovendien verwacht: kennis en bij voorkeur ervaring met betrekking tot de problemen rondom het overheidsbeleid en de processen van het openbaar bestuur. Bestuurlijke c.q. politieke ervaring strekt tot aanbeveling.
Bij de samenstelling van de Raad zal rekening worden gehouden met de in Nederland aanwezige geestelijke en maatschappelijke stromingen.

TIJD DIE DEZE FUNKTIE KOST

Van de leden van de Raad wordt verwacht dat zij zich 1 à 2 dagen per week beschikbaar stellen voor de werkzaamheden van de Raad.
Van de voorzitter van de Raad wordt verwacht dat deze 3 à 4 dagen per week beschikbaar zal zijn.
De voorzitter en de leden ontvangen een vaste vergoeding die gebaseerd is op het bruto salaris van de ambtelijke salarisschaal 150.
Reis- en verblijfkosten worden vergoed volgens de geldende regelingen voor ambtenaren.
Een gesprek met een sollicitatiekommissie zal deel uitmaken van de procedure.

Degenen die in aanmerking wensen te komen of een ander in aanmerking wensen te brengen worden verzocht hiervan schriftelijk mededeling te doen onder vermelding van alle relevante gegevens.
Brieven spoedig te zenden aan de voorzitter van de sollicitatiekommissie, mw. E. J. Mulock Houwer, Hoofd van de Direktie Emancipatiebeleid, Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, Steenvoordelaan 370, 2284 EH Rijswijk.
Telefonische informatie is verkrijgbaar bij de sekretaris van de sollicitatiekommissie, mw. J. Swiebel, (tel. 070 - 94 92 33, tst. 2165, b.g.g. 3179).

instrumenten uit Japan, van speelgoed uit Hongkong, van lederwaren uit Zuid-Amerika.

Maar één uitweg

Er is maar één uitweg: wij moeten ons richten op nieuwe produkten, verbetering van bestaande produkten en het zoeken van nieuwe afzetmarkten. Maar vooral ook in verbetering van de produktiemethoden en verhoging van de arbeidsproduktiviteit. Naar mijn smaak legt men te eenzijdige nadruk op de lonen als faktor in de internationale konkurrentie. De arbeidsproduktiviteit is niet minder belangrijk. Men vergelijke slechts Engeland met Duitsland. Dat Engeland ekonomisch achterop komt, ligt zeker niet aan te hoge lonen, maar aan te lage arbeidsproduktiviteit. Ons land staat er, wat dit betreft wel wat beter voor, maar ligt toch achter bij Duitsland en waarschijnlijk ook bij Amerika en Japan. Wat b.v. de invoering van chips betreft, schijnen wij niet tot de koplopers te behoren. Blind verzet tegen arbeidsbesparende machines is dwaasheid. Hoge lonen moeten worden goedgemaakt door hoge arbeidsproduktiviteit. Dit kan vervanging van relatief te dure arbeid door machines noodzakelijk maken. Het mooist zouden natuurlijk zijn machines, die zowel op dure arbeid als dure energie besparen. Het geldt ook hier een nauwgezet afwegen. Er leven thans tal van verlangens: milieubescherming, meer vertier, genot van de auto, verkorting van de arbeidstijd, volledige handhaving van het stelsel van sociale voorzieningen, voldoende woningen tegen betaalbare huren, stadsvernieuwing, verbetering van gezondheids- en welzijnszorg. En dat alles met handhaving van de koopkracht en zo mogelijk nog verhoging van de lonen tot aan het modale inkomen.
Het is een schoon programma, maar de daarmede gemoeide kosten moeten verdiend worden. En dit is slechts mogelijk, als wij sterk staan in de internationale konkurrentie. Dit stelt hoge eisen aan onze gezamenlijke inspanning en aan ons kreatief vermogen. Samen moeten wij zoeken naar nieuwe wegen en mogelijkheden. Er gebeurt al wel het een en ander in dit opzicht. Men luistere maar naar de radio-uitzendingen van de overheid over landbouwkundig onderzoek en exportaktiviteiten. Het is echter nog lang niet genoeg. Deze nieuwe geest zal de gehele gemeenschap moeten doortrekken. Ook de arbeiders zullen in dit gezamenlijk streven niet mogen achterblijven. Zij hebben nu de kans metterdaad te tonen, dat de eis van medezeggenschap tot levende werkelijkheid kan worden.

J. in 't Veld

Diskussiedag arbeidsmoraal

Op zondag 19 oktober organiseren het Humanistisch Verbond Nivon en De Vrije Gedachte een diskussiedag over arbeidsmoraal. Op deze dag zullen o.a. aandacht aan de volgende vragen worden besteed: heeft ieder mens recht op een zinvol leven, op arbeid, op werk, op een plaats in het produktieproces, op de lopende band, op vervreemding, op een zinloos leven? Deze diskussiedag begint om 11.00 uur en eindigt 's middags om 13.30 uur. Plaats: NIVON-gebouw, Dirk Smitsstraat 76 in Rotterdam.

Hoe hoort het eigenlijk?

Is het humanisme alleen maar een theorie, en is daar in het leven van alledag van humanisten iets van terug te vinden? Zou je als het ware aan iemands manier van doen kunnen herkennen of de betrokkene humanist is? Bestaat er een humanistische Emmy Groskamp-Ten Have?
Het voordeel van gedragsregels is dat iedereen weet waaraan hij of zij zich heeft te houden. Het nadeel is dat zulke gedragsregels vaak een eigen leven gaan leiden en een masker gaan worden waarachter echte gevoelens verborgen raken. Aan de ene kant hebben we een zeker houvast nodig, aan de andere kant moet er voldoende speelruimte over blijven voor nieuwe en oorspronkelijke dingen tussen mensen.
Het humanisme leidt niet tot een antwoord op de vraag of mannen of vrouwen voorgaan bij het betreden van een openbare gelegenheid. Het is goed dat er veel kleinburgerlijke ballast uit het maatschappelijk verkeer is verdwenen. Maar dat betekent niet dat dan ook maar alles aanvaardbaar is voor humanisten.
Op grond van uitgangspunten als verdraagzaamheid, vrijheid, verantwoordelijkheid, gelijkwaardigheid en ondogmatisch denken kunnen bepaalde gedragingen wel degelijk afgekeurd worden vanuit humanistisch oogpunt. Zoals anderen lastig vallen via telefoon of burengerucht, derden het slachtoffer laten worden van konflikten waaraan zij part noch deel hebben, formalistische toepassing van regels zonder open te staan voor redelijk overleg, machtsuitoefening belangrijker vinden dan inhoudelijke gedachtenwisseling, andersdenkenden verketteren, in alles gelijk willen krijgen, enz.
Juist in een vrijwilligersorganisatie als het HV, waar iedere bestuurder in zijn of haar vrije tijd (vaak naast een drukke baan) veel werk moet verzetten, is het van levensbelang dat we op respektvolle wijze met elkaar omgaan. Hoe belangrijk het HV ook is, het moet wel leuk blijven, je moet wel het gevoel hebben dat je werk gewaardeerd wordt, kortom: het is goed dat je niet alleen kritiek hoort, maar ook af en toe een schouderklopje krijgt. En dat dan niet omdat het volgens de boekjes zo hoort, maar omdat praktisch humanisme bij jezelf begint. Ik doe m'n best, U ook?

Rob Tielman

DIALOOG
met de voorzitter

VERBOND OP RTV

radio

NA VIJVEN EN ZESSEN
elke dinsdag 18.20-18.50 uur op Hilversum 2

...HET BLOED ONDER JE NAGELS UIT!
Zondag 26 oktober, 9.30–10.00 uur, Hilversum 2

Wanneer je moeilijkheden hebt in de relatie met je kind en je kunt die niet aan, dan is het belangrijk om dit in een vroeg stadium in te zien. Het lichamelijk en geestelijk mishandelen van kinderen heeft verschillende oorzaken.
Vaak zijn ouders die hun kinderen mishandelen zélf vroeger door hun ouders geslagen of gekleineerd.
In dit programma onder meer gesprekken met dr. Koers, vertrouwensarts, van wie binnenkort een boek over dit onderwerp verschijnt, en met ouders die vertellen hoe ze ertoe gekomen zijn de hulp van een vertrouwensarts in te roepen.
Samenstelling: Antoinette van Brink.

televisie

VIJF MINUTEN BEDENKTIJD
elke zondagavond 20.40-20.45 uur Nederland 2

KERNWAPENS, NEE!
Vrijdag 31 oktober, 23.00 – 23.30 uur, Nederland 1.

Kernwapens, nee! Deze uitspraak vormt de harde noot die gekraakt moet worden in het tweede programma van de reeks „Met alle geweld?"
Gaat deze stellingname van het Humanistisch Verbond als een schokgolf door politiek Nederland of verdwijnt ze voor kennisgeving in de burola?
In militaire kringen wordt de onrust steeds duidelijker. Daar blijken nu ook beroepsmilitairen atoompacifist te zijn.
Welke maatschappelijke konsekwenties heeft zo'n opstelling en hoe kun je die waarmaken, nu, straks bij de verkiezingen of wanneer onverhoopt Iwan toch voor de deur staat?
Dit is het tweede programma in het drieluik „Met alle geweld". Het derde en laatste zal worden uitgezonden op 21 november.

HUMANIST NU OOK OP CASSETTE

Zeer binnenkort verschijnt dit blad ook in gesproken vorm, op cassette. Bedoeld voor al diegenen die om welke reden dan ook (omdat zij bijvoorbeeld blind, slechtziend, of anders lichamelijk gehandikapt zijn) de gedrukte uitgave niet kunnen lezen of hanteren.
Een gesproken „Humanist" dus. Mogelijk gemaakt door bemiddeling van de vereniging „Het Gesproken Weekblad". Deze vereniging wordt gedeeltelijk gesubsidieerd door het ministerie van CRM waardoor het mogelijk is de gesproken „Humanist" tegen de normale abonnementsprijs aan te bieden. Ook niet-leden kunnen tegen de geldende abonnementsprijs (dit jaar *f* 20,–) gebruik maken van deze mogelijkheid.
En als u *f* 10,– bijbetaalt ontvangt u daarnaast ook de gedrukte „Humanist".
Wilt u mensen die bij deze gesproken uitgave baat zouden kunnen vinden, op deze mogelijkheid attenderen? Voor aanmelding kunt u terecht bij:
Het Centraal buro van het Humanistisch Verbond, Oude Gracht 152, in Utrecht 3511 AZ Utrecht (tel. 030-318145). Graag duidelijk vermelden „Humanist op cassette".

PARTIJPOLITIEK VOOR INDIVIDUELE HUMANISTEN

In de meeste politieke partijen worden in deze tijd ledenvergaderingen gehouden over de verkiezingsprogramma's voor de komende landelijke verkiezingen. Het is van groot belang dat humanisten aandacht besteden aan in ieder geval die onderdelen van de programma's die betrekking hebben op de humanistische beweging. Wordt er stelling genomen voor een landelijke vergoeding van humanistisch vormingsonderwijsgevenden? Krijgt het openbaar onderwijs erkenning als basisvoorziening? Wordt gestreefd naar terugdringing van verzuiling in de gezondheidszorg en het welzijnswerk? Behoren legalisering van abortus en euthanasie tot het wensenpakket? Wordt het belang van de scheiding van kerk en staat onderkent? Wat wordt er

gedaan om de rol van de kernbewapening terug te dringen? Krijgt het wetsontwerp tegen diskriminatie op grond van geslacht en seksuele gerichtheid steun? Wordt de rol van mensenrechten in het buitenlands beleid benadrukt? Komen er betere voorzieningen niet-huwelijkse relaties? Geldt dat ook voor de huisvesting? Wordt gestreefd naar een eerlijker verdeling van de werkgelegenheid?
Kortom: laat geen enkele kans voorbijgaan invloed uit te oefenen op toekomstig regeringsbeleid. Het HV neemt partijpolitiek geen stelling – U hopelijk op grond van Uw humanistische levensovertuiging wel. (RT)

HUMANITAS START MET EERSTE GEZINSHUIS

Een gezinshuis. Het zal voor veel mensen dubbelop klinken. Bedoeld wordt een huis waar een echtpaar de zorg op zich heeft genomen voor (vier) kinderen in de leeftijd van 8 tot 16 jaar die om uiteenlopende redenen niet in het eigen gezin kunnen opgroeien.
Het is een verheugende ontwikkeling dat Humanitas als organisatie met een humanistische signatuur aktiviteiten op dit terrein kan gaan ontplooien. De opvoeding van en hulpverlening aan jongeren berust namelijk momenteel nog bijna geheel bij konfessionele organisaties. Dit historisch gegroeide monopolie is nu dus doorbroken en Humanitas hoopt dat in de toekomst meerdere gezinshuizen gerealiseerd zullen kunnen worden.
Humanitas zoekt voor haar eerste gezinshuis in Zoetermeer een echtpaar. Leeftijd vanaf 30 jaar, ervaring in de omgang met kinderen is belangrijk. Het gezinshuis zal intensief worden begeleid door een maatschappelijk werker van Humanitas. Verdere inlichtingen kunt u krijgen bij mevrouw Dek, telefoon 030-514594 of 03404-13985. Reakties kunt u zenden aan de Kommissie Gezinstehuizen, p/a Centraal Buro Humanitas, J. W. Brouwerstraat 16, 1071 LJ Amsterdam.

Het Humanistisch Verbond

zoekt een

Functionaris voor het vormingswerk met volwassenen vanuit het H.V.

Taak:
Het tot ontwikkeling brengen en begeleiden van vormingswerk in de plaatselijke gemeenschappen van het H.V.

Vereisten:
- humanistische levensovertuiging en bereidheid tot verdere verdieping op dit punt
- opleiding in theorie en methodiek van agogisch werk
- praktische ervaring met vormingswerk in verenigingsverband strekt tot aanbeveling
- leeftijd: bij voorkeur tussen 30 en 45 jaar
- woonplaats: in of nabij de provincie Utrecht/'t Gooi
- rijbewijs

De functie vraagt zowel vaardigheid in het groepswerk als een duidelijke organisatorische bekwaamheid.
Er is veel reiswerk aan verbonden door het gehele land, met name in de avonduren en op zaterdag.
Het vormingswerk als zodanig wordt in hoofdzaak praktisch uitgevoerd door vrijwilligers, die door de functionaris worden getraind en begeleid.
Salarisgrenzen: *f* 2800,– – *f* 3800,– bruto per maand

Inlichtingen over de inhoud van de functie in te winnnen bij J. de Leede, hoofd verenigingszaken, telefoon: 030 - 318145 of 02155 - 12843
Sollicitatiebrieven te richten aan de directeur van het H.V., postbus 114, 3500 AC te Utrecht, binnen veertien dagen na verschijnen van dit blad.

Kursus Uitvaartbegeleiding

De landelijke dienst Plaatselijke Geestelijke Verzorging organiseert dit jaar kursussen voor hen, die belangstelling hebben voor uitvaartbegeleiding. Het gaat om een cyclus van 8 wekelijkse avonden.
Deelname verplicht tot niets en de kursussen zijn gratis. Wel wordt er verwacht dat men alle avonden komt.

Als kursusmateriaal worden literatuur, films, en praktijkervaringen van anderen aangeboden. Video kan een hulpmiddel zijn. Verder zal er veel ruimte zijn voor diskussie.

Er zijn vier thema's: opvattingen over leven en dood, rouw en rouwverwerking, rituelen en hun mogelijke funktie, en praktijk van de humanistische uitvaartbegeleiding. Hierbij zal eigen beleving van de deelnemers centraal staan.

De kursussen starten in drie steden: Rotterdam (half oktober), Haarlem (half oktober), Leeuwarden (begin november).

Voor verdere inlichtingen en opgave voor deelname kunt u zich richten tot het centraal buro te Utrecht, 030-318145 toestelnr. 32. En mocht u algemene informatie willen hebben: naast het uitgebreide artikel in de „Humanist" van 15 maart jl. is er op het Centraal Buro een algemeen dokumentatieformulier verkrijgbaar.